

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ТА ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

В статті піднімається проблема здійснення сучасної регіональної державної земельної політики в Україні як складової частини національної стратегії соціально-економічного розвитку країни; розглядаються основні завдання та принципи даної політики на загальнодержавному і регіональному рівнях.

Наголошується, що земля була й залишається найважливішим об'єктом матеріального світу, унікальним і стратегічно важливим національним ресурсом, основою продовольчої безпеки країни. Тому раціональне й ефективне управління земельними відносинами має стати пріоритетним напрямом державної політики України. В складних і неоднозначних умовах формування України як молодого незалежного держави, здійснення земельної та адміністративної реформ, спрямування на європейську інтеграцію вимагає насамперед визначень основних завдань та принципів державної політики як на загальнодержавному рівні, так і на регіональному. При цьому останній вимагає особливої уваги з огляду на те, що централізація державного управління є застарілою. Актуальною в нинішніх умовах є реформа системи територіальної організації управління та адміністративно-територіального устрою України, яка передбачає бачення регіону виключно як адміністративно-територіальної одиниці – об'єднань територіальних громад та вдосконалення місцевого самоврядування.

Проблеми функціонування механізмів державного регулювання земельних відносин на теоретичному рівні вивчало багато вчених. Серед вітчизняних дослідників, які займаються вдосконаленням теоретико-методологічних основ функціонування механізмів державного регулювання економіки, найбільш відомими є О. Дацій, А. Дегтяр, М. Корецький, М. Латинін, Т. Лозинська, В. Мамонова, О. Мордвінов, Г. Одінцова та ін. Особливості формування й напрями розвитку земельних відносин в умовах ринкової економіки досліджували І. Бистряков, Ю. Білик, Д. Гнаткович, О. Гуторов, А. Даниленко, Б. Данилишин, Д. Добряк, С. Дорогунцов, О. Євграфов, П. Казьмір, І. Лукінов, Л. Новаковський, П. Саблук, А. Сохнич, М. Ступень, В. Трегобчук, А. Третьак, О. Ульяновченко, М. Федоров, О. Шапоренко та ін.

Сучасна державна земельна політика України за своїм спрямуванням поділяється на внутрішню та зовнішню. В нинішній час, коли зовнішня державна політика спрямована на європейську інтеграцію, важливим завданням земельної політики є розвиток її в напрямі,

який найбільшою мірою відповідатиме цілям і завданням урядів країн – членів ЄС. Враховуючи це, відповідальним елементом євроінтеграційних спрямувань України є розробка, впровадження та адаптація національного законодавства до європейських стандартів і, зокрема, земельного законодавства щодо використання й охорони земельних ресурсів. 2

Внутрішня державна земельна політика орієнтована на визначення важелів державного управління, спрямованих на раціональне та ефективне управління в галузі земельних відносин на рівні державних органів та органів місцевого самоврядування. Вона охоплює сферу регулювання земельних відносин, використання та охорону земель, землеустрою, ведення державного земельного кадастру, плати за землю, здійснення моніторингу земель і державного контролю за використанням та охороною земель. Розвиток земельних відносин невідривно пов'язаний з розвитком правових, політичних, соціальних, економічних, екологічних та інших суспільних відносин, які формуються на о нормативно-правових актах, прийнятих на основі Конституції України.

Земельна політика деталізує умови, згідно з якими провадиться розвиток землекористування та його адміністрування, визначає перелік правил і процедур, за допомогою яких здійснюється підтвердження прав на землю й управління ними, а також способи накопичення та розпорядження інформацією про землекористування і землеволодіння. Земельна політика також визначає інституції, що відповідають за реалізацію земельного законодавства, здійснення землеустрою та розгляд конфліктів.

На державному рівні, згідно з Конституцією України та Земельним кодексом України, земельну політику формують Верховна Рада України і Президент України, реалізує - Кабінет Міністрів України та центральні органи державної влади, які наділені повноваженнями щодо формування та реалізації державної політики в сфері земельних відносин.

Забезпечення здійснення ефективної державної земельної політики можливий за додержання принципу державного регулювання земельних відносин. Державним регулюванням земельних відносин вважається система заходів, спрямованих на забезпечення раціонального і ефективного використання землі, її охорону, відтворення та підвищення родючості ґрунтів, збереження і створення сприятливого для людей навколишнього середовища, на захист прав власності, володіння й користування землею шляхом здійснення комплексу організаційних, правових та економічних дій.

В умовах розвитку ринкової економіки на рівні державного регулювання існує й ринкове. Якщо державне регулювання забезпечує організаційно-правовий базис,

регламентує економічні взаємини суб'єктів земельного права, то ринкове здійснюється на основі взаємодії попиту і пропозиції на землю як об'єкта нерухомості існуючої правової бази і з урахуванням реальних умов продуктивного використання земельних ділянок. Водночас слід зауважити, що результативність здійснення державної земельної політики можливе за комплексною дією вищенаведених принципів. На сьогодні в Україні в цілому створені основи ринкового ладу: ліквідовано монополію держави на землю, здійснено перехід до багатоукладності землекористування, запроваджено платність використання земель, земля стала об'єктом нерухомості та цивільних відносин. Проте ринкові перетворення земельних відносин не є динамічними, вони набули затяжного характеру, відбувалися без належного наукового обґрунтування.

Слід зауважити, що складність ситуації зумовлена насамперед відсутністю виваженої, послідовної державної політики щодо комплексного удосконалення земельного законодавства, формування й розвитку ринкових земельних відносин. В цьому контексті важливим напрямом державної земельної політики є пошук адекватного співвідношення державного, регіонального управління та місцевого самоврядування.

На регіональному рівні відповідно до Земельного кодексу України реалізацію державної земельної політики здійснюють органи місцевого самоврядування та місцеві державні адміністрації. Регіон – це територіально-цілісна частина країни, яка відрізняється своєрідністю природного середовища, що зумовлює тип та структуру економіки, яка характеризується своєрідним співвідношенням різних галузей господарства, глибокими та різноманітними зв'язками між ними. Його основні сфери тісно пов'язані з галузевим виробництвом, і відповідно, раціональним розподілом земельних ресурсів за цільовим призначенням і галузевим принципом.

Тому досить важливим напрямом ефективної державної політики в сфері земельних відносин є подолання труднощів в сфері земельних відносин на регіональному рівні, які виникли з запровадженням ринкової економіки: впровадження необґрунтованої поспішної „парцеляції” землі, формування земель комунальної власності, обмеження у використанні земель приватної власності, акумуляція коштів від земельних платежів, недосконалість земельного законодавства. Тому основною метою здійснення державної політики є створення умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку України та її регіонів, поглиблення процесів ринкової трансформації на основі підвищення ефективності використання потенціалу регіонів, підвищення дієвості управлінських рішень, удосконалення роботи органів влади та органів місцевого самоврядування.

Висновки

Таким чином, головною метою державної земельної політики є створення умов для підвищення рівня життя населення, забезпечення дотримання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного її громадянина незалежно від місця проживання. Тому державна регіональна політика повинна ґрунтуватися на таких принципах: конституційність і законність; поєднання процесів централізації та децентралізації влади; диференційованість надання державної підтримки регіонам відповідно до умов, критеріїв і строків, визначених законодавством. Для вдосконалення державного регулювання розвитку регіонів необхідно передбачити заходи щодо земельних проблем: стимулювання ефективнішого використання внутрішнього природного, економічного, наукового, трудового потенціалів територій; удосконалення системи місцевих податків і зборів, підвищення їх ролі у формуванні місцевих бюджетів; визначення типів і режимів розвитку населених пунктів, виділення інвестиційно привабливих територій; укрупнення сільських територіальних громад та надання органам місцевого самоврядування ширших повноважень управління в сфері земельних відносин.

Список літератури

1. Дорош Й. М. Окремі аспекти вдосконалення земельної політики в Україні щодо адміністрування земельних відносин та системи землекористування [Електронний ресурс] / Й. М. Дорош // Ефективна економіка. – Режим доступу : <http://economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=815>
2. Дорош Й. М. Прогнозування розвитку земельних відносин залежно від зміни структури регіонального землекористування [Електронний ресурс] / Й. М. Дорош // Ефективна економіка. – Режим доступу : <http://economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=817>
3. Новаковський Л.Я., Леонець В.О. Удосконалення земельних відносин у містах.- К.: Урожай, 2006. - 142 с.
4. Новаковський Л.Я., Шквир М.І. Регіональна земельна політика. – К.: Урожай, 2006. – 236с.
5. Шарий Г. І. Державне регулювання та управління земельними ресурсами: адміністративно-територіальний аспект / Г. І. Шарий // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2007. – Вип. 2 (17). – С. 199–206.

